

POSTANOWIENIE

3 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 3 czerwca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R.L. i K.L.

przeciwko Bank w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 14 lutego 2024 r., I ACa 2009/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego - z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 13 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy zasądził od strony pozwanej Bank w W. na rzecz powodów K.L. i R.L. kwotę 152.345,24 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 10 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty (pkt I); ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z bliżej określonej umowy o kredyt hipoteczny zawartej pomiędzy

powodami a Bank Spółka Akcyjna Oddział w Polsce – poprzednikiem prawnym pozwanego (pkt II) oraz rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt III).

2. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 14 lutego 2024 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w pkt. I zaskarżonego wyroku oddalił powództwo, a w pkt. III zniósł pomiędzy stronami koszty procesu (pkt 1); oddalił apelację w pozostałej części (pkt 2) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3).

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Podał, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów: art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „Dyrektywa 93/13”), art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385¹ § 1 i 2 k.c., art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U 2020, poz. 288; dalej jako „Prawo bankowe”) oraz art. 189 k.p.c. Skarżący stwierdził, że w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

a) czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany kursem waluty obcej klauzul spreadowych nieokreślających głównego przedmiotu umowy, za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, prawidłowym jest przyjęcie nieważności całej umowy, skoro klauzule ryzyka walutowego, określające - zgodnie z jednolitym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - główny przedmiot tej umowy, nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych?

b) czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie wyżej powołanego art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami

udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej niż waluta krajowa?

c) czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt indeksowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia upadku umowy jako konsekwencji wyeliminowania z niej mechanizmu indeksacji, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako do podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, do stawki referencyjnej WIBOR, skoro w umowie wiążącej strony stawka ta występuje i jest ona definiowana jako odnosząca się do kredytów nieindeksowanych, wyrażonych w walucie polskiej?

4. Powodowie wniesli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej, a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in.,

że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

6. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej mimo obszerności wywodów nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

7. Podniesione przez skarżącego wątpliwości wykładnicze i sformułowane zagadnienia prawne koncentrują się w większości wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że argumenty przytoczone przez skarżącego na gruncie pierwszego ze sformułowanych zagadnień prawnych opierają się m.in. na założeniu, że tzw. klauzule spreadowe nie określają głównego przedmiotu umowy; jest te jednak sprzeczne z jednolitym obecnie stanowiskiem Sądu Najwyższego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22 i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 oraz tam przywoływane orzecznictwo krajowe i unijne; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance, pkt 56).

8. Sformułowane zagadnienia prawne i kluczowe wątpliwości wykładnicze u podłoża mają tezę o dopuszczalności zastąpienia niedozwolonych klauzul spreadowych innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi jednak obecnie wątpliwości, że niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r. II CSKP 550/22; postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22; z 1 lutego 2023 r., I CSK 5615/22 oraz z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22). Potwierdził to Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której stwierdzono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

9. Kluczowe problemy prawne, istotne dla rozstrzygnięcia wątpliwości wykładniczych podnoszonych przez skarżącego, zostały już zatem rozstrzygnięte, zaś kwestie prezentowane przez skarżącego jako „istotne zagadnienia prawne” dotyczące kredytów frankowych, nie stanowią obecnie zagadnień nowych. Tożsame bądź bardzo podobne problemy, jak sformułowane przez skarżącego, były już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego: zob. np. postanowienia z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, z 6 lipca 2023 r., I CSK 5696/22; z 22 sierpnia 2023 r., I CSK 6841/22; z 22 listopada 2023 r., I CSK 5225/22 oraz z 15 lutego

2024 r., do których szczegółowych uzasadnień wypada odesłać w celu uniknięcia zbędnych powtórzeń.

10. Także podniesiona przez skarżącego kwestia interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy była wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. W orzecznictwie przyjmuje się, że uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego należy pojmować elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy, szeroko pojmowanego dostępu do sądów i tego, czy w drodze innego powództwa (powództwa o świadczenie) strona może uzyskać pełną ochronę (por. wyroki Sądu Najwyższego z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11; z 17 kwietnia 2015 r., III CSK 226/14; z 23 marca 2018 r., II CSK 371/17; i z 26 maja 2021 r., II CSKP 64/21; postanowienie Sądu Najwyższego z 12 lutego 2021 r., IV CSK 423/20).

11. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

12. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

13. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, § 1¹ i § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(G.N.-J.)

[SOP]